

CERTIFICATIESCHEMA MILIEUTHERMOMETER ZORG

Samenvoeging van Milieuthermometer Zorgsector (ziekenhuizen) en Milieuthermometer GGZ en Zorginstellingen

Datum van ingang:	1 april 2012
Vrijgesteld voor gebruik tot:	1 april 2015
Vastgesteld door:	SMK
Code:	MTZ-s.1
Volgnummer:	MK.72

Publicatie van dit schema onder voorbehoud van tussentijdse wijzigingen. Het meest recente certificatieschema en eventuele 'aanvullende besluiten' staan gepubliceerd op www.smk.nl.

Het woordmerk en het beeldmerk (logo) Milieukeur zijn wettelijk beschermd en gedeponereerd bij het Benelux Merkenbureau onder nummer 0516647. Bij onterecht gebruik van het woordmerk of het beeldmerk worden sancties opgelegd.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
1. Afbakening productgroep ziekenhuizen, GGZ- en overige intramurale zorginstellingen.....	3
2. Milieu(thermometer/-keur)eisen aan ziekenhuizen, GGZ- en overige intramurale zorginstellingen.....	3
2.1 Milieu-eisen	3
2.1.1 Milieumanagement	3
2.1.2 Energie	6
2.1.3 Water.....	8
2.1.4 Afvalwater	10
2.1.5 Bodem	11
2.1.6 Lucht	12
2.1.7 Afval	13
2.1.8 Hinder.....	15
2.1.9 Gevaarlijke stoffen.....	15
2.1.10 Catering	16
2.1.11 Reiniging	18
2.1.12 Vervoer	19
2.1.13 Inkoopbeleid	21
2.1.14 Verbouw/nieuwbouw	22
2.1.15 Groenbeheer	23
2.1.16 Papier	28
2.1.17 Textiel.....	28
2.2 Eisen aan de Communicatie	28
3. Eisen aan de certificatieprocedure.....	33
3.1 Handboek SMK en Raad voor Accreditatie	33
3.2 Onderzoeksmethode certificatie-instelling	33
3.3 Beoordelingsmethode certificatie-instelling	34
3.4 Vakbekwaamheid certificatiepersoneel	36
3.5 Het Milieukeurcertificaat	37
3.6 Informatie-uitwisseling met SMK	38
3.7 Calamiteiten	38
3.8 Overgangstermijn	38
Bijlage 1 NOx emissiemetingen	39
Bijlage 2 Vervoersmaatregelen.....	40
Bijlage 3 Format milieu-actieplan.....	44
Bijlage 4 Energiemaatregelen Infomil voor verzorgingshuizen	45

Inleiding

Milieuplatform Zorgsector (MPZ) heeft in samenwerking met SMK (Stichting Milieukeur) de Milieuthermometer Zorg opgezet. Dit is een milieucertificaat, waarbij een intramurale zorginstelling via een set van milieucriteria kan scoren op brons, zilver of goud. Het gouden niveau is gekoppeld aan het keurmerk Milieukeur. Dit om de onafhankelijkheid en professionaliteit te borgen en om de promotiewaarde van het branche-eigen keurmerk te vergroten.

In tegenstelling tot een managementinstrument als ISO 14.001, biedt de Milieuthermometer een duidelijk overzicht van relevante processen waarbij een bepaalde norm behaald moet worden. Dit kan een instelling helpen bij het:

- Snel bepalen van doelstellingen voor het eigen milieubeleid;
- Efficiënt met prioriteit oppakken van milieutaken
- uitdragen van de inspanningen op milieugebied binnen de organisatie;
- uitdragen van de inspanningen op milieugebied naar buiten toe;
- vergemakkelijken van het verwerven van milieuvergunningen;
- scheppen van vertrouwen bij de handhavers.

De samenwerking van het Milieuplatform Zorgsector met SMK en de toetsing door de begeleidingscommissie en het College van Deskundigen non-food van SMK hebben bijgedragen aan de objectivering van en het draagvlak voor de Milieuthermometer.

Milieukeurcertificatieschema's worden opgesteld en beheerd door SMK (Stichting Milieukeur). De certificatie voor Milieukeur wordt uitgevoerd door onafhankelijke certificatie-instellingen (CI's), waarmee SMK een licentie-overeenkomst heeft afgesloten. Milieukeurschema's zijn geaccepteerd door de Nederlandse Raad voor Accreditatie (RvA), die toezicht houdt op SMK en de CI's (en ook specifiek op het certificatieschema Milieuthermometer Zorg, voor wat betreft het gouden niveau, dat gekoppeld is aan Milieukeur). Het certificatieschema beschrijft aan welke eisen zorgaccommodaties, GGZ- of zorginstellingen van een Milieukeuraanvrager (of -houder) moeten voldoen, en hoe getoetst en beoordeeld moet worden door de CI's. Daarnaast staan er in dit document specifieke voorwaarden aan de certificatieprocedure (deze gelden in samenhang met algemene eisen die gesteld worden door SMK en de RvA; zie paragraaf 3.1).

Het certificatieschema is zo ingedeeld, dat zorginstellingen die het Milieukeurcertificaat (= gouden niveau van de Milieuthermometer) of Milieuthermometercertificaat (bronzen of zilveren niveau) willen behalen (en behouden) of andere geïnteresseerde partijen zich snel een beeld kunnen vormen van de eisen waaraan de zorginstelling moet voldoen.

In hoofdstuk 1 wordt nader beschreven welke intramurale instellingen een Milieukeur- of Milieuthermometercertificaat kunnen krijgen. Het Milieukeurcertificatieschema zorgsector heeft betrekking op ziekenhuisinstellingen, universitaire medische centra, GGZ-instellingen, verpleeg- en verzorgingsinstellingen en instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking.

De kern van het certificatieschema zorgsector bestaat uit de Milieu(thermometer/-keur)eisen, gericht op zorginstellingen (hoofdstuk 2). De criteria beslaan een breed scala aan onderwerpen waarop in instellingen milieuwinst te behalen valt, zoals energie- en waterbesparende

maatregelen, afvalpreventie en gevaarlijke stoffen. De criteria betreffen in principe alle werkzaamheden die binnen de invloedssfeer van instellingen plaatsvinden, zoals zorg, verblijf, onderzoek, onderwijs en facilitaire ondersteuning. Dit is inclusief transport en woon-werkverkeer welke weliswaar buiten de instelling plaatsvindt maar voor de wet onder het aandachtsgebied van de instelling valt en waarvoor verplichtingen gelden. Dit is ook inclusief de milieueffecten in de productketen buiten de instelling ten gevolge van inkoop en verbruik van grondstoffen. Er zijn verplichte en optionele criteria. Het certificatieschema houdt rekening met het feit dat instellingen onderling moeilijk te vergelijken zijn en dat niet alle aspecten voor alle instellingen van toepassing zijn. Indien een verplichte eis niet van toepassing is, moet deze worden gezien als 'voldaan'.

Voor het bronzen, zilveren en gouden niveau van de Milieuthermometer dient aan een oplopend aantal optionele criteria te worden voldaan (zie paragraaf 3.3). Het doel van de drie niveaus is als volgt te karakteriseren:

- Doel van het bronzen niveau is het motiveren van instellingen om structureel met milieumanagement bezig te zijn. Het biedt een systematiek waarbij een vast aantal milieumaatregelen gehaald moeten worden. Het is dus laagdrempelig. Het betreft eisen welke voortkomen uit wetgeving aangevuld met overwegend kostenbesparende milieumaatregelen.
- Doel van het zilveren niveau is dat instellingen die al een aantal jaar gestructureerd bezig zijn met milieumanagement verder richting geven aan hun milieuprogramma. Dit omvat tevens het thema duurzaam inkopen, waarmee nog veel milieuwinst is te boeken.
- Doel van het gouden niveau (het Milieukeurniveau) is het bieden van een ambitieus niveau, waarmee instellingen zich kunnen onderscheiden van de overige instellingen die met milieumanagement bezig zijn. Draagvlak en commitment van de directie zijn nodig voor het behalen van dit hoogste niveau.

De Milieu(thermometer/-keur)eisen voor zorginstellingen bestaan uit milieu-eisen (paragraaf 2.1) en eisen aan de externe communicatie door de instelling (hoofdstuk 2.2). Voor Milieukeuraanvragers en –houders zijn in de eerste plaats deze eisen van belang. Bij elke eis wordt het onderwerp vermeld waarop de eis betrekking heeft; daarna, waaraan precies moet worden voldaan en hoe dit getoetst wordt door een CI. Getoetst kan worden op basis van onder andere een 'technisch dossier', wat dit inhoudt staat beschreven in paragraaf 3.2.

De Milieu(thermometer/-keur)eisen zijn bovenwettelijk; alleen in bijzondere gevallen wordt verwezen naar wet- en regelgeving. Het is een voorwaarde voor Milieukeur-/Milieuthermometercertificatie dat een bedrijf zich houdt aan de (inter-)nationale en regionale wet- en regelgeving.

In hoofdstuk 3 zijn de vereisten aan de certificatieprocedure nader ingevuld. Voor Milieukeur-/Milieuthermometer-aanvragers (en –houders) zijn met name de voorwaarden van de werkwijze van de CI (paragraaf 3.2) en de beoordelingsmethode (paragraaf 3.3) van belang.

Voor vragen over de aanvraag- en certificatieprocedure kan het beste contact opgenomen worden met een van de betrokken CI's. Actuele informatie over de CI's staat gepubliceerd op www.smk.nl. De certificatiekosten bestaan uit de aanvraagkosten, de kosten van de CI en een vergoeding aan SMK en het Milieuplatform Zorgsector (MPZ) voor het voeren van het keurmerk (het tarievenblad van SMK staat op de website).

Meer informatie over de Milieukeur-/Milieuthermometer-eisen, formats en voorbeelden zijn beschikbaar bij de vereniging MPZ (www.milieuplatform.nl).

1. Afbakening productgroep ziekenhuizen, GGZ- en overige intramurale zorginstellingen

Milieukeur (= gouden niveau van de Milieuthermometer) en het bronzen en zilveren niveau van de Milieuthermometer Zorg beperken zich tot de intramurale instellingen: ziekenhuisinstellingen, universitaire medische centra, GGZ-, verpleeg- en verzorgingsinstellingen en instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking (intramurale zorg).

2. Milieu(thermometer/-keur)eisen aan ziekenhuizen, GGZ- en overige intramurale zorginstellingen

2.1 Milieu-eisen

2.1.1 Milieumanagement

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkings-niveau a)
2.1.1.1 Wet- en regelgeving	De instelling voldoet aan wet- en regelgeving op het gebied van milieu. Dit betekent: 1) De instelling beschikt over een register met van toepassing zijnde milieuwet- en regelgeving ^{b)} 2) De instelling beschikt indien van toepassing over een geldige milieuvergunning en lozingsvergunning en voldoet aan de hierin gestelde eisen. Indien de instelling onder het activiteitenbesluit valt, voldoet het aan de daarin gestelde eisen.	Administratieve controle overzicht van wet- en regelgeving en milieuvergunning en lozingsvergunning Ondertekening verklaring van voldoen aan milieuwet- en regelgeving, eventueel in combinatie met correspondentie met het Bevoegd Gezag of een door het Bevoegd Gezag goedgekeurd Plan van Aanpak. <i>NB: het tonen van een geldig certificaat ISO 14.001, EMAS of NIAZ onderdeel Arbo en Milieudienst volstaat ook</i>	Verplicht	Major

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau a)
2.1.1.2 Milieubeleid	De instelling beschikt over een openbaar milieubeleid. Het beleid omvat minimaal: - doelstellingen ten aanzien van preventie van milieubelasting - commitment ten aanzien van continue verbetering - integratie in instellingsbeleid	Administratieve controle schriftelijke milieubeleidsverklaring van de directie Visuele controle openbaarheid bij bedrijfsinspectie <i>NB: het tonen van een geldig certificaat ISO 14.001, EMAS of NIAZ onderdeel Arbo en Milieudienst volstaat ook</i>	Verplicht	Major
2.1.1.3 Milieu-programma	De instelling beschikt over een milieuprogramma (milieuactieplan) van maximaal 2 jaar oud welke aansluit bij het geformuleerde milieubeleid. Het programma geeft aan welke maatregelen worden genomen om de milieubelasting te verminderen of om het milieumanagement te verbeteren, inclusief prioriteiten, verantwoordelijken en budget [een format is te vinden in bijlage 3]. Het milieuprogramma dient te zijn opgesteld door een vakbekwame werknemer van het bedrijf of een vakbekwame adviseur.	Administratieve controle op aanwezigheid en inhoud <i>NB: het tonen van een geldig certificaat ISO 14.001, EMAS of NIAZ onderdeel Arbo en Milieudienst volstaat ook</i> Vakbekwaam houdt in dat de opsteller met opleidingscertificaten en/of getuigschriften dan wel door relevante ervaring van minimaal één jaar, bijvoorbeeld als milieucoördinator, kan aantonen dat hij/zij in staat is om relevante milieubesparende maatregelen in de zorgsector te kunnen identificeren. Deze kwalificaties moeten inzichtelijk zijn.	Verplicht	Major
2.1.1.4 Milieu-coördinator	De instelling beschikt over een milieucoördinator (of vergelijkbare functionaris). De milieucoördinator heeft een functieomschrijving, waarin in ieder geval: het zijn van een centraal aanspreekpunt voor milieuzaken als taak en verantwoordelijkheid is vastgelegd.	Administratieve controle functieomschrijving <i>NB: het tonen van een geldig certificaat ISO 14.001, EMAS of NIAZ onderdeel Arbo en Milieudienst volstaat ook</i>	Verplicht	Major

a) Tekortkomingen zijn onderverdeeld in de niveaus major en minor. Bij een major tekortkoming wordt een periode van 1 maand overeengekomen voor het aanpassen van de situatie, bij een minor een periode van maximaal 6 maanden. Een afwijking wat betreft de optionele ('Extra') milieu-eisen resulteert in het niet (meer) meetellen van deze eis voor het behalen van het bronzen, zilveren of gouden niveau van de Milieuthermometer. Dit kan er toe leiden dat een certificaat op een lager niveau wordt behaald of moet worden ingetrokken, tenzij binnen een periode van 3 maanden de situatie zodanig wordt aangepast dat weer aan de desbetreffende optionele milieu-eis wordt voldaan (zie paragraaf 3.3).

b) Dit is inclusief de kernenergiewetgeving, aangezien veel mensen ioniserende straling ook onder milieu scharen.

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.1.5 Milieu-jaarverslag	Er wordt jaarlijks een milieujaarverslag opgesteld. Hierin is ook opgenomen een evaluatie van de milieubelasting en het milieuprogramma.	Administratieve controle aanwezigheid en inhoud jaarverslag <i>NB: het tonen van een geldig EMAS-certificaat volstaat ook</i>	Extra, maar verplicht voor goud	Voor goud: Major Voor zilver en brons: zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.1.6 Milieu-communicatie	Medewerkers worden geïnformeerd over milieubeleid, milieuprogramma, actualiteiten, etc. De communicatie naar medewerkers vindt plaats via minimaal drie verschillende manieren (bijvoorbeeld door intranet, nieuwsbrieven, verspreiding jaarverslag, voorlichtingsbijeenkomsten, milieucampagnes, internet, etc). Communicatie met het bevoegd gezag valt hier niet onder.	Administratieve en visuele controle bij bedrijfsinspectie, interview met milieucoördinator	Verplicht	Major
2.1.1.7 Registraties	De instelling registreert de milieugegevens (instelling cq. locatieniveau). De registraties omvatten minimaal: <ul style="list-style-type: none"> • energieverbruik per jaar • waterverbruik per jaar • afvalcijfers (kg of m³) per afvalstroom per jaar • milieuklachtenoverzicht (intern en extern) • overzicht milieu-incidenten • uitsluitend indien wettelijk verplicht: de analyseresultaten van het bemonsteren van afvalwater • uitsluitend voor ziekenhuizen: verbruik zwarte lijst stoffen per jaar (type en hoeveelheid), 	Administratieve controle aanwezigheid registraties	Verplicht	Major

2.1.2 Energie

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.2.1 WKK	Rendement van WKK elektrisch + thermisch = minimaal 72%.	Administratieve controle meetrapport en specificaties	Extra (indien aanwezig)	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.2.2 Koelinstallatie	<p>Het rendement van de (compressie) koelinstallatie (bij grote gebouwen) is minimaal 90% of voldoet aan de volgende COP waardes (kWt/kWe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - compressiekoelmachine minimaal 3,6 - absorptiekoelmachine stoomtoevoer minimaal 1,2 - absorptiekoelmachine watertoevoer ca. 90°C minimaal 0,7 <p>Indien de installatie ouder dan 10 jaar is en gegevens niet uit technisch rapport installatie zijn te achterhalen volstaat een plan om de installatie te vervangen binnen 2 jaar voor een koelinstallatie met een COP van minimaal >4.</p>	<p>Administratieve controle meetrapport en specificaties</p> <p>Indien bij de initiële keuring een plan als bewijsmiddel is ingediend, dan moet bij de volgende controle(s) worden onderzocht of dit plan binnen 2 jaar is uitgevoerd om aan de eis te voldoen.</p>	Extra, maar verplicht voor goud (indien aanwezig)	<p>Voor goud: Major</p> <p>Voor zilver en brons: zie 3.3 (indien van toepassing)</p>
2.1.2.3 Energie-efficiënte CV ketel	<p>Indien warmteopwekking plaatsvindt met een CV-ketel, heeft de ketel het volgende rendement (op bovenwaarde, berekend op nominaal vermogen, van de CV-ketel inclusief een eventueel aanwezige rookgasgenerator):</p> <p>CV ketels ouder dan 1990: rendement gemiddeld hoger dan 80%</p> <p>CV ketels van 1990 of later: rendement gemiddeld hoger dan 92%</p> <p>Indien de instelling gebruik maakt van stadsverwarming gelden geen rendementseisen.</p>	Controle technisch rapport ketel	Verplicht (indien aanwezig)	Major
2.1.2.4 Warmwater-productie	<p>Het rendement van de warmwaterproductie bij opwekking is minimaal 80%.</p> <p>Stoomketels met minder dan 80% rendement zijn alleen toegestaan voor warmwaterproductie, indien minimaal 50% van de voor de warmwaterproductie benodigde warmte door stadverwarming wordt geleverd of door andere restwarmte.</p>	Administratieve controle meetrapport en specificaties	Verplicht (indien aanwezig)	Major
2.1.2.5 Automatische ontluchting condensor	De condensor van de koelinstallatie bevat een automatische ontluchting of er is een gesloten systeem toegepast.	Visuele controle of technisch dossier	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.2.6 Productie warm tapwater	Warm water wordt geproduceerd met behulp van een warmtepompboiler, warmteterugwinning of zonnepanelen.	Visuele of administratieve controle bij bedrijfsinspectie	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.2.7 Duurzame energie	In de instelling wordt voor de interne bedrijfsvoering voor minimaal 10% gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen (inkoop of eigen productie). Hierbij worden de wettelijke definities van duurzame energiebronnen aangehouden.	Administratieve controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.2.8 Energiebesparingsplan	<p>De instelling beschikt over een meerjaren energiebesparingsplan van maximaal 5 jaar oud.</p> <p>Minimale elementen hierin zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een energieconsumptieanalyse inclusief kosten - reeds genomen maatregelen - een analyse van alle potentiële verbetermogelijkheden met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar^{a)} - technische en organisatorische haalbaarheid - een prioritering - een actieplan (inclusief verantwoordelijke, tijd en geld) <p>Jaarlijks dient een evaluatie van de voortgang in de uitvoering van het meerjaren energiebesparingsplan plaats te vinden om de geplande acties te monitoren. Het uitvoeren van het actieplan moet op schema liggen.</p> <p>Voor intramurale instellingen, niet zijnde ziekenhuizen, is het <i>alternatief voor het energiebesparingsplan het opstellen van een actieplan waar de implementatie van de maatregelen van de lijst van Infomil^{a)} als uitgangspunt geldt. Per maatregel geeft men dan aan dat deze uitgevoerd is, uitgevoerd wordt binnen een bepaalde termijn of niet uitgevoerd wordt omdat deze niet van toepassing is, danwel goed onderbouwd niet haalbaar is.</i></p> <p><i>De checklist van de Infomil maatregellijst staat in bijlage 4</i></p> <p>Het energiebesparingsplan dient te zijn opgesteld door een vakbekwame adviseur of een vakbekwame werknemer van het bedrijf. <i>N.B. Deze eis vervalt indien een verklaring van het Bevoegd Gezag kan worden overlegd waarin staat dat gezien de reeds gedane inspanningen op dit gebied een extra energiebesparingsonderzoek niet zinvol is.</i></p>	<p>Administratieve controle plan en aanvullende evaluaties van de voortgang in de uitvoering van het meerjaren energiebesparingsplan bij de controle(s) volgend op de initiële keuring</p> <p><i>N.B. een goedgekeurd energie besparingsplan op basis van MJA voldoet ook</i></p> <p>Vakbekwaam houdt in dat de opsteller met opleidingscertificaten en/of getuigschriften dan wel door relevante ervaring van minimaal één jaar, bijvoorbeeld als milieucoördinator, kan aantonen dat hij/zij in staat is om relevante energiebesparende maatregelen met hun terugverdientijd in de zorgsector te kunnen identificeren. Deze kwalificaties moeten inzichtelijk zijn.</p>	Verplicht	Major

- a) Er zijn veel maatregelen beschikbaar die het energieverbruik beperken, zie de site <http://www.agentschapnl.nl/nl/programmas-regelingen/energiezuinig-gebouwbeheer>. Het Bevoegd Gezag kan de maatregelen voorschrijven van Infomil, <http://www.infomil.nl/onderwerpen/duurzame/energie/energiebesparing>. Of zie www.infomil.nl; kies onderwerpen; kies energie; kies energiebesparing en winst; kiest branche "zorginstelling"; kies selecteer alle processen; kies selecteer alle maatregelen + naslagwerk. Opstellen van een energieactieplan op basis van de Infomil tips kan ook met gebruik van de Milieubarometer (www.milieubarometer.nl) van Stimular (met maatregelen branche zorginstelling). Verder kan gebruik gemaakt worden van de EPA-U in combinatie met de Performancescan. Het verdient de aanbeveling het energiebesparingsonderzoek uit te laten voeren door een externe deskundige. Zie ook bijlage 4.

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.2.9 Mobiele koelinstallaties	Er worden geen mobiele koelinstallaties toegepast	Visuele controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.2.10 Mobiele verwarmings-toestellen	Er worden geen mobiele elektrische verwarmingstoestellen toegepast	Visuele controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

2.1.3 Water

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.3.1 Debiet douches ^{a)} , wastafels en tappunten	Uit de tappunten bij wastafels en spoelbakken komt niet meer dan 8,5 l/min (exclusief keuken en tappunten voor schoonmaak). Uit de douches komt niet meer dan 8,5 l/min. Uitzondering: bij toepassing van goed functionerende drukknoppen (maximaal 15 seconden water per keer) vervalt de eis van maximaal 8,5 l/min. Deze eis geldt voor: Brons: 50% van de waterpunten Zilver: 75% van de waterpunten Goud: 100% van de waterpunten	Visuele controle en metingen met behulp van gekalibreerde watermeter (steekproef verdeeld over de locatie(s)) Instelling heeft op verzoek een watermeter voor controleur beschikbaar of een maatkan.	Verplicht	Major

- a) Nooddouches zijn uitgesloten.

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.3.2 Spoeling toilet	<p>Per spoeling wordt niet meer gebruikt dan 6 liter. Uitzondering: indien de stortbak een duidelijke aangegeven stopknop heeft, dan mag de maximale inhoud van de stortbak 9 liter bedragen.</p> <p>Deze eis geldt voor: Brons: 50% van de toiletten Zilver: 75% van de toiletten Goud: 100% van de toiletten</p>	Visuele controle of technische informatiebladen (steekproef verdeeld over de locatie(s))	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.2.3 Onderhoud schema kranen, e.d.	Een onderhoudsschema of meldingssysteem is beschikbaar om lekkende kranen, stortbakken e.d. op te sporen.	Administratieve controle aanwezigheid	Verplicht	Major
2.1.3.4 Thermo-statische mengkranen op douches	De douches bevatten thermostatische mengkranen.	Visuele controle aanwezigheid (steekproef verdeeld over de locatie(s))	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.3.5 Sproeien	De instelling gebruikt geen leidingwater voor het besproeien van het terrein.	Administratieve controle alternatieve techniek.	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

2.1.4 Afvalwater

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.4.1 Chemicaliën, en medicijnen in afvalwater	Aantoonbare preventie van het lozen van chemicaliën en medicijnen (b.v. instructie inzamelen chemisch afval, handboeken, procedures, werkplekinstructiekaarten, etc.).	Administratieve controle interne voorschriften en interview met medewerker van de werkvloer	Verplicht	Major
2.1.4.2 Reiniging van zuiverings-technische voorzieningen	De instelling zorgt voor een periodieke c.q. afdoende reiniging van aanwezige zuiveringstechnische voorzieningen, zoals vetvangers, olieafscidders, gipsvanger en amalgaamafscidders, d.w.z. regelmatig (minimaal 1 keer per jaar) ledigen en reinigen van de olie/slibafscieder t.b.v. de optimale werking. Wanneer aangetoond kan worden dat met een lagere ledigingfrequentie de doelmatige werking van de afscieder niet geschaad wordt, dan is deze frequentie toegestaan.	Administratieve controle interne voorschriften en facturen of aftekenlijsten	Verplicht	Major
2.1.4.3 Overschrijden lozingsnormen	Uitsluitend voor ziekenhuizen: de instelling reageert adequaat bij overschrijdingen van de lozingsnormen. Als tijdens de periodieke analyse van de afvalwaterstromen, zoals voorgeschreven in de vergunning, blijkt dat een lozingsnorm wordt overschreden, wordt bij het verzenden van de rapportage naar het bevoegd gezag aangegeven: <ul style="list-style-type: none"> - dat de lozingsnorm wordt overschreden - wat de oorzaak is van de overschrijding - welke actie ondernomen is om de overschrijding in de toekomst te voorkomen 	Administratieve controle van analyseresultaten Administratieve controle rapportage aan het bevoegd gezag (steekproef)	Verplicht (indien bemonsteren en analyse opgenomen is in de vergunning)	Major

2.1.5 Bodem

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.5.1 Bodemverontreiniging	Aantoonbare preventie van bodemverontreiniging, via <ul style="list-style-type: none"> - reguliere controle tanks op lekkage - lekbakken - vloeistofdichte of vloeistofkerende vloeren - aantoonbare periodieke visuele controle van bodem beschermende voorzieningen - aanwezigheid absorptiemateriaal op relevante plekken 	Administratieve controle van de registratie en visuele controle bij bedrijfsinspectie van de voorzieningen (steekproef) <i>of voldoen aan NRB</i>	Verplicht	Major
2.1.5.2 Inzicht van risicovolle locaties m.b.t. bodemverontreiniging	De instelling heeft een overzicht van locaties waar gevaarlijke stoffen (op basis van Wms en ADR) en olie worden opgeslagen en van de vulpunten.	Administratieve controle aanwezigheid overzicht <i>of voldoen aan NRB</i>	Verplicht	Major
2.1.5.3 Ondergrondse tanks	Bij ondergrondse tanks voldoet de instelling aan BOOT (overzicht van tanklocaties is aanwezig).	Administratieve controle keuringsrapporten	Verplicht	Major
2.1.5.4 Instructie personeel	Logistieke medewerkers hebben een instructie gehad over wat te doen in geval morsen van bodemverontreinigende stoffen.	Administratieve controle instructie en interview met een logistiek medewerker <i>of voldoen aan NRB</i>	Verplicht	Major

2.1.6 Lucht

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.6.1 Filters	De instelling heeft een onderhoudsschema voor de reiniging van aanwezige luchtfilters (bijvoorbeeld absoluutfilters en vetfilters), en registreert welke filters wanneer zijn vervangen.	Administratieve controle plan en registratie	Verplicht (indien van toepassing)	Major
2.1.6.2 Koude-middelen	De instelling gebruikt geen HCFC 's als koelmiddel bij installaties met een vermogen van meer dan 500 Watt ^{a)} .	Administratieve controle logboeken	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.6.3 Koude-middelen	De instelling heeft inzicht in de koudemiddelverliezen (hoeveelheid, soort en waar) en de verliezen bedragen maximaal 1% (met uitzondering van calamiteiten op basis van de STEK-definitie ^{b)}).	Administratieve controle overzichten	Verplicht	Major
2.1.6.4 NO _x	Ketels die onder BEES-B ^{c)} vallen zijn uitgerust met low NO _x branders of voldoen aan bijlage 1.	Administratieve controle stookrapport en fabrieksspecificatie	Verplicht	Major
2.1.6.5 NO _x	Ketels die niet onder BEES B vallen zijn uitgerust met low NO _x branders.	Administratieve controle stookrapport en fabrieksspecificatie	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

- a) Na 2015 zijn veel middelen, waaronder het in 2010 nog veelgebruikte R22, verboden.
- b) STEK: Stichting Erkenningsregeling voor de Uitoefening van het Koeltechnisch Installatiebedrijf
- c) BEES_B: besluit emissie-eisen stookinstallaties B

2.1.7 Afval

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.7.1 Afvalscheiding	<p>Er is minimaal een per component gescheiden inzameling en verwerking via duidelijke inzamelsystemen van de volgende afvalstromen: oud papier/karton, kunststof verpakkingsfolie, glas, cartridges, specifiek ziekenhuisafval, elektrische en elektronische apparatuur, gevaarlijk afval en asbest. Aanvullend geldt de plicht tot afvalscheiding conform de eisen van het activiteitenbesluit.</p> <p>In geval deze taak in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, volstaat het aantoonbaar aanbieden van inzamelmiddelen voor die afvalstromen die relevant zijn en voorlichting door een poster op het gebied van afvalscheiding.</p>	Visuele controle aanwezigheid inzamelmiddelen en afvalinstructie of administratieve controle afvalregistratie bij bedrijfsinspectie, of voorlichtingsposter in geval afvalscheiding in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, blijkt uit een verklaring van de instelling of uit een organisatieschema of uit behandelprotocollen.	Verplicht	Major
2.1.7.2 Swill	Er is tevens een gescheiden inzameling en verwerking van swill	Visuele of administratieve controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.7.3 Kunststoffolie	Er is tevens een gescheiden inzameling en verwerking van kunststof folie	Visuele of administratieve controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.7.4 Incontinentiemateriaal	Er is tevens een gescheiden inzameling en verwerking van incontinentiemateriaal	Visuele of administratieve controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.7.5 Afvalpreventieplan	<p>Instelling beschikt over een afvalpreventieplan (maximaal 5 jaar oud met daarin minimaal 3 preventieve maatregelen, zoals bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - toepassen herbruikbare producten in plaats van disposables - first-in first-out bij voorraadbeheer - reductie van verpakkingsmaterialen - vervangen gevaarlijke grondstoffen door milieuvriendelijke grondstoffen stoffen - minimaliseren lab afval door standaardiseren onderzoeken laboratoria en radiologie - gebruik 70 grams printpapier i.p.v. 80 grams print papier <p>Het afvalpreventieplan dient te zijn opgesteld door een vakbekwame adviseur of een vakbekwame werknemer van het bedrijf.</p> <p>In geval deze taak in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, volstaat het aantoonbaar aanbieden van voorlichting door een poster op het gebied van afvalpreventie.</p> <p><i>NB: Deze eis vervalt indien een verklaring van het Bevoegd Gezag overlegd kan worden waarin staat dat gezien de reeds gedane inspanningen op dit gebied een extra afvalpreventieonderzoek niet zinvol is.</i></p>	<p>Administratieve controle inhoud afvalpreventieplan, dan wel visuele controle instructie afvalpreventie (poster) in geval afvalpreventie in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, blijktend uit een verklaring van de instelling of uit een organisatieschema of uit behandelprotocollen.</p> <p>Vakbekwaam houdt in dat de opsteller met opleidingscertificaten en/of getuigschriften dan wel door relevante ervaring van minimaal één jaar, bijvoorbeeld als milieucoördinator, kan aantonen dat hij/zij in staat is om relevante afvalpreventie maatregelen in de zorgsector te kunnen identificeren. Deze kwalificaties moeten inzichtelijk zijn.</p>	Verplicht	Major
2.1.7.6 Hergebruik	De instelling heeft georganiseerd dat oud meubilair en/of bouwmaterialen worden hergebruikt.	Visuele of administratieve controle bij bedrijfsinspectie	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

2.1.8 Hinder

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.8.1 Afhandeling klachten	Uitsluitend voor ziekenhuizen: de instelling handelt klachten ten aanzien van geur en geluidshinder adequaat af via correspondentie en eventuele maatregelen.	Administratieve controle correspondentie en eventueel genomen maatregelen (steekproef)	Verplicht	Major

2.1.9 Gevaarlijke stoffen

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.9.1 Opslaglocaties	Uitsluitend voor ziekenhuizen: de instelling heeft inzicht in de werkplekken waar gevaarlijke stoffen staan opgeslagen. Dit kan een papieren registratie zijn of een geautomatiseerd systeem.	Administratieve controle registratie	Verplicht	Major
2.1.9.2 Opslag	De opslag van chemicaliën en gevaarlijk afval (vast, vloeibaar en gas) op de werkplekken voldoet aan de eisen in de milieuvergunning (CPR ^{a)} of PGS ^{b)}). Eventuele afwijkingen zijn opgenomen in een plan van aanpak, op basis van de Arbowet.	Visuele controle en administratieve controle plan van aanpak (steekproef)	Verplicht	Major
2.1.9.3 Toegang tot gevaarsinformatie	Op elke plek waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt zijn actuele veiligheidsinformatiebladen en werkplekinstructiekaarten beschikbaar van de aanwezige stoffen. Dit kan digitaal of op papier zijn.	Visuele controle op aanwezigheid (steekproef)	Verplicht	Major
2.1.9.4 Minimalisatie gebruik stoffen van de Nederlandse prioritaire stoffenlijst	Uitsluitend voor ziekenhuizen: de instelling heeft een beleid ten aanzien van de minimalisatie van het gebruik van stoffen van de Nederlandse prioritaire stoffenlijst. Het beleid omvat minimaal een onderzoeksverplichting naar alternatieven bij in gebruik zijnde en nieuw aan te schaffen stoffen van deze lijst.	Administratieve controle beleid	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.9.5 Koelwater behandeling	Koelwaterbeheer wordt chemievrij uitgevoerd.	Visuele controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

^{a)} CPR: Commissie Preventie van Rampen

^{b)} PGS: Publicatierreeks Gevaarlijke Stoffen

2.1.10 Catering

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.10.1 Preventie van swill	<p>De instelling voorkomt de productie van etensresten door het vaststellen van de etensbehoefte. Dit kan bijvoorbeeld door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op de dag zelf de maaltijdbehoefte opnemen • afbestellen maaltijden indien dit niet meer nodig is • de keuzemogelijkheden tussen verschillende gerechten beperken • warme maaltijden 's avonds verstrekken • werken met ingevroren maaltijden • een keuzemogelijkheid geven in grote en kleine porties • met broodwagens de broodmaaltijd verstrekken <p>In geval deze taak in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, volstaat het aantoonbaar aanbieden van voorlichting door een poster ter voorkoming van de productie van etensresten.</p>	Administratieve controle maatregelen en interview, dan wel visuele controle voorlichtingsmateriaal (poster) ter voorkoming van de productie van etensresten in geval dit in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, blijkend uit een verklaring van de instelling of uit een organisatieschema of uit behandelprotocollen.	Verplicht	Major
2.1.10.2 Agro-food	<p>Bij de inkoop van agro-food producten voor geserveerde gerechten wordt rekening gehouden met het milieu door ten minste drie minder milieubelastende agro-food producten te gebruiken.</p> <p>Om aan de eis te voldoen moeten deze producten aantoonbaar een aaneengesloten periode van minimaal drie maanden ingekocht worden en afkomstig zijn van een biologische of minder milieubelastende teelt (waaronder EKO, Milieukeur, etc.).</p>	Administratieve controle inkoopgegevens	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkings-niveau
2.1.10.3 Serviesgoed	<p>De instelling maakt gebruik van duurzaam servies en bestek, en maakt geen gebruik van papieren tafelkleden. Het gebruik van plastic bekertjes voor drankautomaten is toegestaan.</p> <p>In geval voor het verlenen van de zorg uit veiligheidsoogpunt afwijkende servieskeuzes nodig zijn, dient schriftelijk te worden gemotiveerd dat medische redenen deze eis niet toelaten en dat deze eis daarom niet van toepassing is.</p>	Visuele controle, dan wel controle aanwezigheid medische motivatie als uit veiligheidsoogpunt afwijkende servieskeuzes nodig zijn	Verplicht	Major
2.1.10.4 Mono verpakkingen	In de counter cq. bij het uitgiftepunt in het restaurant zijn producten in monoverpakkingen niet verpakt in glas, blik of "gemetalliseerde zuigverpakking". Uitzondering hierbij is glas- en serviesgoed voor meervoudig gebruik.	Visuele controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.10.5 Groot verpakkingen	De keuken werkt met concentraten en grootverpakkingen voor ten minste drie verschillende producten. Om aan de eis te voldoen moeten deze producten aantoonbaar een aaneengesloten periode van minimaal drie maanden in de catering worden toegepast.	Visuele controle en inkoopgegevens	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.10.6 Drankverpakkingen	Er wordt geen drank in wegwerpblikjes aangeboden (automaten, restaurants, etc.)	Visuele controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.10.7 Externe cateraar	De cateraar beschikt over een milieumanagementsysteem of voldoet aantoonbaar aan de daaraan gestelde eisen.	Administratieve controle van bijvoorbeeld geldig ISO 14.001 certificaat of vergelijkbaar milieu- management review van de cateraar uitgevoerd door de zorginstelling	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

2.1.11 Reiniging

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.11.1 Schoonmaakplan	Er is een stappenplan schoonmaak aanwezig voor gebouw (incl. keuken), waarbij het gebruik van middelen en water wordt geminimaliseerd. Het stappenplan dient te zijn opgesteld door een vakbekwame adviseur of een vakbekwame werknemer van het bedrijf.	Administratieve controle stappenplan, werkinstructies of registratie; en check bij een schoonmaker. Vakbekwaam houdt in dat de opsteller met opleidingscertificaten en/of getuigschriften dan wel door relevante ervaring van minimaal één jaar, bijvoorbeeld als milieucoördinator, kan aantonen dat hij/zij in staat is om milieu-efficiënte en adequate schoonmaak in de zorgsector te kunnen realiseren. Deze kwalificaties moeten inzichtelijk zijn.	Verplicht	Major
2.1.11.2 Reinigingsmiddelen	Er wordt alleen gebruik gemaakt van minder milieubelastende schoonmaakmiddelen (deze voldoen aantoonbaar aan de eisen van Europees Ecolabel of Nordic Swan). Voor instellingen niet zijnde ziekenhuizen geldt deze eis voor minimaal 50% op basis van inkoopbedrag. In geval deze taak in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, volstaat het aantoonbaar aanbieden van voorlichting door een poster over minder milieubelastende schoonmaakmiddelen.	Visuele controle inkoop(administratie), dan wel voorlichtingsposter over minder milieubelastende schoonmaakmiddelen in geval de inkoop en het gebruik van reinigingsmiddelen in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, blijkend uit een verklaring van de instelling of uit een organisatieschema of uit behandelprotocollen.	Verplicht	Major
2.1.11.3 Doseersysteem	De instelling hanteert een doseersysteem van schoonmaakmiddelen. Onder andere een doseerstation of een mobiel doseerapparaat en toepassing van navulbare verpakkingen. In geval deze taak in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, volstaat het aantoonbaar aanbieden van voorlichting door een poster over de dosering van schoonmaakmiddelen.	Visuele controle doseersysteem, dan wel voorlichtingsposter over dosering van schoonmaakmiddelen in geval het gebruik van reinigingsmiddelen in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, blijkend uit een verklaring van de instelling of uit een organisatieschema of uit behandelprotocollen.	Verplicht	Major

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.11.4 Schoonmaakmethode	Reiniging via droge methode (via het systeem van microvezeldoekjes).	Visuele controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.11.5 Extern schoonmaakbedrijf	Het externe schoonmaakbedrijf beschikt over een milieumanagementsysteem of voldoet aantoonbaar aan de daaraan gestelde eisen.	Administratieve controle geldig ISO 14.001 certificaat, of milieu management review van het schoonmaakbedrijf uitgevoerd door de zorginstelling waaruit blijkt dat aantoonbaar aan vergelijkbare milieumanagement wordt voldaan.	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

2.1.12 Vervoer

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.12.1 Communicatie parkeerbeleid en bereikbaarheid	De instelling communiceert naar medewerkers, patiënten en bezoekers omtrent het parkeerbeleid (wat het actuele parkeerbeleid inhoudt en hoe controle en handhaving plaatsvindt) en de bereikbaarheid met het Openbaar Vervoer (OV) en de fiets. De instelling plaatst daartoe minimaal een routebeschrijving voor bereikbaarheid met fiets en OV op de website van de instelling.	Administratieve controle communicatie middelen	Verplicht	Major

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.12.2 Bevorderen fietsgebruik en OV en verminderen autogebruik voor woon-werkverkeer	Voor woonwerkverkeer bevordert de instelling het fietsgebruik door minimaal 3 maatregelen en stimuleert de instelling het gebruik van het openbaar vervoer (OV) door minimaal 2 maatregelen. Maatregelen ter bevordering van het fietsgebruik zijn bijvoorbeeld (zie verder ook bijlage 2): - regeling fiets-van-de-zaak - goede fietsenstalling voor personeel en bezoekers - vergoeding stallingskosten op station - communicatie over fietsmogelijkheden - verhuisregelingen Maatregelen ter stimulering van het OV-gebruik zijn bijvoorbeeld (zie verder ook bijlage 2): - zorgen voor bereikbaarheid met OV - communicatie OV-mogelijkheden/dienstregelingen/etc - aanbieden OV-abonnement - aanbieden pendeldienst	Administratieve controle	Verplicht	Major
2.1.12.3 Beperken zakelijke en transport kilometers	De instelling beperkt het aantal verkeersbewegingen door: - het efficiënt indelen van ritten, en - het efficiënt indelen van voertuigen voor zowel personen als goederen	Administratieve controle plannings of maatregelen	Verplicht	Major
2.1.12.4 Beperken zakelijke en transport kilometer plus	De instelling beperkt het aantal verkeersbewegingen, door minimaal 2 maatregelen, zoals bijvoorbeeld (zie bijlage 2): - carpoolregelingen - het beschikbaar stellen van dienstfietsen - teleconferenties aanbieden	Administratieve controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.12.5 Zuinige type auto's	50% van de bedrijfsauto's heeft milieuklasse A of B en er is beleid om bij aanschaf of vervanging uitsluitend klasse A of B te nemen.	Administratieve controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.12.6 Zuiniger rijden	De frequente autorijders binnen het bedrijf volgen een training "Het nieuwe rijden".	Administratieve controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.12.7 Elektrisch vervoer	De instelling maakt gebruik van elektrische bedrijfsauto's (voor personen en/of goederenvervoer).	Administratieve of visuele controle	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

2.1.13 Inkoopbeleid

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.13.1 Inkoopbeleid ^{a)}	<p>Milieu maakt onderdeel van het inkoopbeleid, waarbij men duurzaam inkopen als uitgangspunt heeft.</p> <p>Duurzaam inkopen betekent hier dat men ten minste de milieucriteria hanteert die de overheid voor duurzaam inkopen toepast bij aanbestedingen. Deze criteria staan op www.pianoo.nl</p> <p>Verklaring dat inkoper deze eisen toepast bij nieuwe rondes van aanbestedingen voldoet.</p> <p>In deze Milieuthermometer worden voor onderstaande productgroepen eisen gesteld aan leveranciers</p> <ul style="list-style-type: none"> - energie-installaties - energie-inkoop - afvalinzamelaar - cateraar - schoonmaakbedrijf - reinigingsmiddelen - auto's - nieuwbouw - schilderwerk - huren gebouwen - onkruidbestrijdingsmiddelen - tuinhout - tuinmeubilair - planten - dooimiddelen (zout) - papier - wasserij en wassen - textiel (linnengoed) 	<p>Administratieve controle verklaring</p> <p>Administratieve controle pakket van eisen, of interne milieuspecificaties (steekproef)</p>	Extra, maar verplicht voor zilver en goud	<p>Voor goud en zilver: Major</p> <p>zie 3.3 (indien van toepassing)</p>

a) meer informatie over duurzaam inkopen is te vinden in onder andere de Leidraad Duurzaam inkopen van Dienst Milieu en Bouwtoezicht van de Gemeente Amsterdam, of via de website van Agentschap NL <http://www.senternovem.nl/duurzaaminkopen>, de website van Pianoo <http://www.pianoo.nl/dossiers/duurzaam-inkopen-1> en de website van MPZ www.milieuplatform.nl/duurzaam_inkopen.

2.1.14 Verbouw/nieuwbouw

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.14.1 Beleid	<p>De instelling heeft bij bouwplannen, waarvoor een vergunning wordt aangevraagd, een directieverklaring ten aanzien van duurzaam bouwen, waarbij rekening wordt gehouden met de keuze van materialen.</p> <p>Dit directiebeleid is vertaald in procedures, waarbij gebruik wordt gemaakt van een rekenprogramma voor duurzaam bouwen.</p>	<p>Administratieve controle van aanwezigheid beleid en procedures en het door de instelling aantoonbaar toepassen van een rekenprogramma voor duurzaam bouwen.</p> <p>Het gebruik van de programma's Green Calc, GPR, BREEAM of vergelijkbaar bij nieuwbouw, verbouw of renovatie geldt als bewijs voor het voldoen aan deze eis.</p>	Extra, maar verplicht voor goud	Voor goud: Major
2.1.14.2 Schilderwerk	Ten minste 50% van de uitgaven voor het binnenschilderwerk moet worden besteed aan schilderwerk met binnenverven en vernissen waaraan een milieukeurmerk van ISO-type I ^{a)} is toegekend, of die aantoonbaar voldoen aan de eisen van deze keurmerken.	Administratieve controle facturen, contracten of huisstijlboeken	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.14.3 Gehuurde gebouwen	<p>Bij het nieuw afsluiten van huurcontracten worden de minimumeisen van Agentschap NL aangehouden. Deze betreffen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energielabel minimaal C. Indien een energielabel een D of lager is dan zijn aanvullende maatregelen verplicht conform het EPA-maatwerkadvies. Hierbij gaat het om een verbetering binnen twee jaar met twee labelstappen of tot energielabel C. <p>Voor nadere specificaties: zie Agentschap NL/PIANOO, criteria voor duurzaam inkopen van Huur en Aankoop van Kantoorgebouwen, versie 1.3, 15 februari 2010 b).</p>	Administratieve controle van beleidsdocument op dit punt of huurcontract met bepalingen op dit punt.	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

a) Milieukeurmerk overeenkomstig de ISO-norm 14024, zoals bijvoorbeeld Europees Ecolabel, Nordic Swan (Noord-Europese landen), Blaue Engel (Duitsland) en NF Environnement (Frankrijk).

2.1.15 Groenbeheer

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.15.1 Groen beheerplan	<p>Uitsluitend voor instellingen met een groenterrein $\geq 10.000 \text{ m}^2$: er is een plan voor het groenbeheer op, rond en binnen het bedrijf opgesteld. Het plan is maximaal 5 jaar oud en bestaat minimaal uit de volgende onderdelen:</p> <p>a. een beschrijving van de huidige manier, waarop het groen wordt beheerd, o.a. inzake snoeien, nieuwe aanplant, grasmaaien en afvoeren, onkruidbestrijding;</p> <p>b. uitwerking van hoe het gebruik van chemische meststoffen en bestrijdingsmiddelen wordt geminimaliseerd.</p> <p>Het groenbeheerplan dient te zijn opgesteld door een vakbekwame adviseur of vakbekwame werknemer van het bedrijf.</p>	<p>Administratieve controle schriftelijk vastgelegd plan voor groenbeheer</p> <p>Vakbekwaam houdt in dat de opsteller met opleidingscertificaten en/of getuigschriften dan wel door relevante ervaring van minimaal één jaar, bijvoorbeeld als milieucoördinator, kan aantonen dat hij/zij in staat is om bijvoorbeeld een berekening voor de te minimaliseren hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen te kunnen uitvoeren. Deze kwalificaties moeten inzichtelijk zijn.</p>	Verplicht	zie 3.3 (indien van toepassing)

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.15.2 Groenbeheerplan plus	<p>Er is een plan voor het groenbeheer op, rond en binnen het bedrijf opgesteld. Het plan is maximaal 5 jaar oud en bestaat minimaal uit de volgende onderdelen:</p> <p>a. een beschrijving van de huidige manier, waarop het groen wordt beheerd, o.a. inzake snoeien, nieuwe aanplant, grasmaaien en afvoeren, onkruidbestrijding;</p> <p>b. uitwerking van hoe het gebruik van chemische meststoffen en bestrijdingsmiddelen wordt geminimaliseerd.</p> <p>c. uitwerking in een beheersplan van de natuur op en rond het bedrijf. In dit plan wordt gekeken naar de gewenste toekomstige ontwikkeling van de natuur.</p> <p>Het groenbeheerplan 'plus' dient te zijn opgesteld door een vakbekwame adviseur of vakbekwame werknemer van het bedrijf.</p>	<p>Administratieve controle schriftelijk vastgelegd plan voor groenbeheer</p> <p>Vakbekwaam houdt in dat de opsteller met opleidingscertificaten en/of getuigschriften dan wel door relevante ervaring van minimaal één jaar, bijvoorbeeld als milieucoördinator, kan aantonen dat hij/zij in staat is om bijvoorbeeld een berekening voor de te minimaliseren hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen te kunnen uitvoeren. Deze kwalificaties moeten inzichtelijk zijn.</p>	Extra en verplicht voor goud voor terreinen > 10 ha	zie 3.3 (indien van toepassing) Voor goud voor terreinen > 10 ha: Major
2.1.15.3 Onkruidbestrijding op verhardingen	Toepassen van onkruidbestrijdingsmiddelen volgens de DOB-methode (Duurzaam Onkruid Beheer).	<p>Administratieve controle</p> <p>N.B. Het overleggen van een geldig certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer minimaal niveau brons volstaat ook.</p>	Extra	Major
2.1.15.4 Groenafval	Het is verplicht om op terreinen van meer dan 1 ha groot houtachtig afval (takhout in de vorm van houtrillen en houtsnippers als bodemafdekking) in de groenvoorziening ter plekke achter te laten met uitzondering van plaatsen waar verschraling gewenst is (waar dit expliciet beschreven is in het groenplan) of aan te bieden voor compostering en/of energiewinning.	<p>Fysieke controle</p> <p>N.B. Het overleggen van een geldig certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud volstaat ook.</p>	Verplicht	Major

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.15.5 Hout	<p>Uitsluitend voor instellingen met een groenterrein $\geq 10.000 \text{ m}^2$: uitsluitend hout uit duurzaam beheerde bossen wordt gebruikt voor boompalen, beschoeiingen en afrasteringen.</p> <p>Onder duurzaam beheerde bossen wordt verstaan: het bosbeheer moet voldoen aan de "Dutch Procurement Criteria for Timber" (2008)^{a)}.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van hout dat aantoonbaar voldoet aan de eisen van het FSC-keurmerk mag aangenomen worden dat het voldoet aan deze minimumeisen. - Van hout dat voldoet aan boscertificatiesystemen waarvan is vastgesteld dat dit systeem gelijkwaardig is aan de Dutch Procurement Criteria for Timber en het beoordelingskader dat vastgelegd is in het "Timber Procurement Assessment System" voor certificatie van duurzaam bosbeheer en de handelsketen van hout uit duurzaam beheerd bos, mag aangenomen worden dat het voldoet aan deze minimumeisen.^{a)} 	<p>Administratieve controle certificaat of bewijs van vergelijkbaar niveau</p> <p>N.B. Het overleggen van een geldig certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud volstaat ook.</p>	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.15.6 Plantmateriaal	Ten minste 10% van de uitgaven voor het plantmateriaal dient besteed te zijn aan plantmateriaal dat dat geproduceerd is volgens aan de eisen van EKO- en/of Milieukeur.	<p>Administratieve controle certificaten, inkoopoverzicht van leverancier(s) van laatste jaar of bewijs van vergelijkbaar niveau</p> <p>N.B. Het overleggen van een geldig certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud volstaat ook.</p>	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.15.7 Onkruidbestrijding in het groen	Uitsluitend voor instellingen met een groenterrein $\geq 10.000 \text{ m}^2$: voor groen geldt een verbod om gewasbeschermingsmiddelen en biociden te gebruiken bij onkruid-, plaag, en ziektebestrijding.	Administratieve controle schriftelijk vastgelegd plan voor groenbeheer	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

a) Toelichting:

- certificaten van certificatiesystemen die door de "Timber Procurement Assessment Committee" (TPAC) conform bevonden zijn aan de Dutch Procurement Criteria for Timber" zijn voldoende bewijs voor duurzaam bosbeheer;
- certificaten van certificatiesystemen die door TPAC niet conform zijn bevonden vormen geen bewijs voor het voldoen aan de eis van duurzaam bosbeheer;
- certificaten van certificatiesystemen die nog niet door TPAC zijn beoordeeld dienen op hun inhoudelijke waarde getoetst worden door de CI op basis van de "Dutch Procurement Criteria for Timber" en het beoordelingskader dat vastgelegd is in het "Timber Procurement Assessment System" (TPAS). De "Dutch Procurement Criteria for Timber" (2008) en het beoordelingskader TPAS zijn te vinden via: <http://www.tpac.smk.nl/>

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.15.8 Bemesting	<p>Uitsluitend voor instellingen met een groenterrein $\geq 10.000 \text{ m}^2$: het gebruik van meststoffen in groen is niet toegestaan, uitgezonderd bij de aanleg en herbeplanting van groen. Hiervoor geldt:</p> <p>a. bemesting baseren op een, door een ISO 17025 gecertificeerd laboratorium uitgevoerd, bodemonderzoek en een bemestingsadvies-systeem. De hoeveelheid te gebruiken meststoffen mag de dosering in het bemestingsadvies niet overschrijden.</p> <p>b. Binnen een afstand van 1,5 meter vanaf oppervlaktewater mag geen bemesting plaatsvinden.</p>	<p>Administratieve controle en fysieke controle van de plantengroei binnen een afstand van 1 meter van oppervlaktewater ten opzichte van de plantengroei in gebieden waar bemesting wel is toegestaan.</p> <p>N.B. Het overleggen van een geldig certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud volstaat ook.</p>	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.15.9 Kunststoffen	<p>Uitsluitend voor instellingen met een groenterrein $\geq 10.000 \text{ m}^2$: voor kunststof als alternatief voor hout, gebruikt voor boompalen, beschoeiingen en afrasteringen (inclusief hout in de grond) geldt het volgende: voor straatmeubilair, boompalen en afrasteringen waarvan meer dan 5% van de massa van het eindproduct uit kunststoffen bestaat, moet van de totale hoeveelheid kunststoffen ten minste 90% (gewichtspcenten binnen een product) gerecycled materiaal zijn. Voor straatmeubilair is dit post-consumer materiaal. Bij speeltoestellen mag ook pre-consumer materiaal gebruikt worden.</p>	Administratieve controle certificaat of bewijs van vergelijkbaar niveau	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.15.10 Chemische verduurzaming	<p>Uitsluitend voor instellingen met een groenterrein $\geq 10.000 \text{ m}^2$: voor hout, gebruikt voor boompalen, beschoeiingen en afrasteringen (inclusief hout in de grond) geldt -het volgende: Chemische verduurzaming is niet toegestaan. Dat geldt onder andere voor verduurzaming met op koperverbindingen gebaseerde methodieken. Let op: het is wettelijk verboden met arseenverbindingen behandeld hout in Nederland in te voeren, in Nederland toe te passen, aan een ander ter beschikking te stellen voor toepassing in Nederland of voor handelsdoeleinden voor de Nederlandse markt voorhanden te hebben.</p>	Administratieve controle certificaat of bewijs van vergelijkbaar niveau	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.15.11 Gladheidsbestrijding ^{a)}	Dooimiddelen voldoen minimaal aan de samenstellingseisen zoals genoemd in De Standaard RAW Bepalingen, aanvulling 2008. Voor deze samenstellingseisen van dooimiddelen zie Bijlage 2 van het document Duurzaam Inkopen Gladheidsbestrijding van Agentschap NL.	Administratieve controle van productspecificatie (bijv. etiketten op verpakking) van de ingekochte dooimiddelen waaruit blijkt dat aan deze minimumeis wordt voldaan N.B. Het overleggen van een geldig certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud volstaat ook.	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.15.12 Zwerfafval	Uitsluitend voor instellingen met een groenterrein $\geq 10.000 \text{ m}^2$: voor groen en verhardingen geldt dat de deelnemer met ruimten die opengesteld zijn voor publiek moet voldoen aan de volgende criteria met betrekking tot de bestrijding van zwerfafval: a) De vervuilingsgraad mag de RAW- kwalificatie "A" (schoon), niet overschrijden. De vervuilingsgraad "A" volgens de RAW- kwalificatie betekent: - per 100 m ² maximaal 3 stuks grof zwerfafval b) Monitoren van het zwerfafval volgens CROW methodiek NB: onder zwerfafval wordt verstaan: Stukken groter dan 3 cm zoals gehanteerd in de Amsterdamse methode.	Fysieke controle van het terrein en administratieve controle van de CROW monitorings formulieren N.B. Het overleggen van een geldig certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud volstaat ook.	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

a) Uit criteria Duurzaam Inkopen, Gladheidsbestrijding, zie

http://www.pianoo.nl/pv_obj_cache/pv_obj_id_198924AFBE75202E2E447875D5D87718AE4D0200/filename/criteriadocumentgladheidsbestrijdingv14.pdf

2.1.16 Papier

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.16.1 Milieu-vriendelijk printpapier	Printpapier is voorzien van een milieukeurmerk van ISO-type I ^a), of voldoet aantoonbaar aan de eisen van deze keurmerken.	Administratieve controle facturen, inkoopoverzicht van leverancier(s) van laatste half jaar of contracten	Verplicht	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.16.2 Milieu-vriendelijk printpapier	Printpapier is maximaal 70 grams/m ²	Administratieve controle facturen, inkoopoverzicht van leverancier(s) van laatste half jaar of contracten	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.16.3 Papierverbruik	De huisstijl voor print- en drukwerk is dubbelzijdig.	Visuele controle drukwerk	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.16.4 Papierverbruik	Printers en kopieermachines staan (indien mogelijk) standaard ingesteld op dubbelzijdig.	Visuele controle (steekproef)	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

a) Milieukeurmerk overeenkomstig de ISO-norm 14024, zoals bijvoorbeeld Europees Ecolabel, Nordic Swan (Noord-Europese landen), Blaue Engel (Duitsland) en NF Environnement (Frankrijk).

2.1.17 Textiel

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.17.1 Materiaal	Dienstkleding en bedlinnen verstrekt door de instelling bestaat uit biologische katoen of synthetische vezels.	Administratieve controle productinformatie	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.17.2 Materiaal	Textiel van katoen zijn ongebleekt of gebleekt met waterstofperoxide.	Administratieve controle productinformatie	Verplicht	Major

Milieu-aspect/onderwerp	Eis	Controlemethode	Type	Afwijkingsniveau
2.1.17.3 Materiaal	Ingekocht textiel van werkkleding en/of platgoed voldoen aan de criteria van het Europees Ecolabel.	Administratieve controle label of bewijs van vergelijkbaar niveau	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)
2.1.17.4 Reiniging	De textiel wordt gewassen via natte reiniging; indien alleen chemische reiniging mogelijk is dient dit te gebeuren via een chloorvrij proces.	Administratieve controle contract	Verplicht	Major
2.1.17.5 Afvalfase	Afgedankte textiel wordt retour aangeboden aan de leverancier of een ander bedrijf dat de textiel of milieuverantwoorde wijze hergebruikt of verwerkt, maar wordt niet verbrand.	Administratieve controle bonnen	Verplicht	Major
2.1.16.6 Reiniging	De wasmachines en wasdrogers op de afdelingen hebben minimaal een milieuklasse A, hotfill of zijn semi-industrieel. Als dit nog niet het geval is, dan is er een vervangingsplan in maximaal 5 jaar.	Administratieve controle Indien bij de initiële keuring een plan als bewijsmiddel is ingediend, dan moet bij de volgende controle(s) worden onderzocht of dit plan binnen 5 jaar is uitgevoerd om aan de eis te voldoen.	Verplicht (indien van toepassing)	Major
2.1.16.7 Afvalfase persoonsgebonden goed	Afgedankt persoonsgebonden goed wordt beschikbaar gesteld voor hergebruik.	Administratieve controle bonnen	Extra	zie 3.3 (indien van toepassing)

2.2 Eisen aan de communicatie

Communicatie-aspect	Eis	Methode	Afwijkings-niveau
<p>2.2.1 Logo Milieukeur</p> 	<p>Milieukeur is een geregistreerd keurmerk van SMK, dat bedoeld is voor Milieukeur gecertificeerde producten en diensten (in dit certificatieschema gekoppeld aan het gouden niveau van de Milieuthermometer zorgsector). Gebruik van het logo door keurmerkhouders is niet verplicht. Bij toepassing van Milieukeur(logouitingen) zijn de volgende voorwaarden van toepassing:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toepassing van Milieukeur(logouitingen) is uitsluitend toegestaan na schriftelijke goedkeuring van de certificatie-instelling (CI). Toestemming wordt verleend aan de Milieukeurhouder die verantwoordelijk is voor het correct gebruik van Milieukeur(logouitingen); - Het is toegestaan om Milieukeur(logouitingen) te gebruiken op facturen en briefpapier, op verpakkingen of dienstgerelateerde communicatie, en op promotiemateriaal zoals websites, brochures, en catalogi. Voorwaarde hierbij is dat er een duidelijke relatie is met de gecertificeerde producten of diensten. Het gebruik op bijvoorbeeld briefpapier is niet mogelijk indien dit (ook) gebruikt wordt voor communicatie van niet-Milieukeur gecertificeerde producten of diensten: <ul style="list-style-type: none"> - Wel toegestaan is (voorbeeld): "<i>Bedrijf X heeft Milieukeur voor product/dienst Y</i>"; - Niet toegestaan is (voorbeeld): "<i>Bedrijf X heeft Milieukeur</i>"; - Indien een Milieukeur(logouiting) wordt toegepast, dan is vermelding van het unieke registratienummer dat toegewezen is door de CI verplicht; - In het unieke registratienummer moet altijd de naam of afkorting van de CI staan vermeld; - Het gebruik van het Milieukeurlogo en het unieke registratienummer is uitsluitend toegestaan in eigen communicatie in relatie tot de eigen producten of diensten met Milieukeur; - Het Milieukeurlogo mag mét of zonder de toevoeging 'Een duurzame keuze' door de certificaathouder worden toegepast in communicatie-uitingen. - De Milieukeur(logouiting) mag de grootte en opvallendheid van de product-, merk- en/of handelsnaam niet overtreffen. Slechts communicatie en presentatie als keurmerk is toegestaan. Suggestie dat Milieukeur een handelsmerk zou zijn is niet toegestaan. <p>Voor de eisen aan de (grafische) uitvoering van het logo wordt verwezen naar de 'Richtlijnen logo Milieukeur'. U kunt dit document downloaden via de website: www.smk.nl of aanvragen per e-mail via smk@smk.nl.</p> <p>Productinformatie Milieukeur Indien een tekst over Milieukeur op de verpakking van een product of in relatie tot een dienst wordt geplaatst mag het volgende worden vermeld: 'De criteria van Milieukeur zijn ontwikkeld door SMK en komen tot stand met medewerking en inbreng van</p>	<p>Waarneming: uniek registratienummer wordt gecontroleerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - websites - reclamefolders - verpakkingen - advertenties - posters - etc. <p>Toezicht door CI en SMK: Om het keurmerk Milieukeur geloofwaardig te houden (zowel voor inkopers, consumenten als andere keurmerkhouders) worden de regels die zijn gedeponerd voor het voeren van naam en logo Milieukeur gehandhaafd. In dit verband wordt verwezen naar het juridisch reglement van Milieukeur van 16 juni 2006, artikels 4 (Beeldmerk en tekst) en 5 (Juridische bescherming Milieukeur) en deponering van het collectieve woord-/beeldmerk bij Benelux Merkenbureau (12-08-1992/registratienummer 0516647). Ook de algemene voorwaarden van de Milieu Reclame Code zijn van kracht. ^{a)}</p>	<p>Minor</p>

	<p>producentenorganisaties, detailhandel, overheid, wetenschappers, milieudeskundigen en behartigers van consumentenbelangen. Meer informatie over Milieukeur? SMK, Alexanderveld 7, 2585 DB Den Haag, of www.smk.nl.</p> <p>Logo Milieukeur Milieukeur is een geregistreerd keurmerk van SMK dat bedoeld is voor Milieukeur gecertificeerde producten en diensten. Bij toepassing van Milieukeur(logo)uitingen zijn de in dit certificatieschema opgenomen voorwaarden van toepassing.</p> <p>Milieukeur - een duurzame keuze De slogan 'Milieukeur - een duurzame keuze' is geregistreerd bij de Slagzinnencommissie van het Genootschap van Reclame (GvR) onder nummer 1001033.</p>		
--	--	--	--

a) De Wet Oneerlijke Handelspraktijken onder toezicht van de Consumentenautoriteit van 15 oktober 2008 verbiedt aanbieders om 'oneerlijke handelspraktijken' toe te passen bij de promotie, verkoop en levering van producten en diensten aan consumenten. Het onterecht vermelden van een keurmerk wordt expliciet genoemd. De Consumentenautoriteit kan bij overtreding een administratieve boete opleggen van maximaal € 450.000,- of een last onder dwangsom.

Communicatie-aspect	Eis	Methode	Afwijkings-niveau
2.2.2 Andere milieucclaims en milieulogo's	Indien andere milieucclaims dan Milieukeur of andere milieulogo's in relatie tot de zorgaccommodatie/dienst gebruikt worden, dient hiervoor schriftelijk toestemming verkregen te zijn van SMK. Voldaan moet worden aan de Milieu Reclame Code, in het bijzonder artikel 7 'aanduidingen en symbolen'.	Waarneming	Minor
2.2.3 Klachtendossier	De Milieukeurhouder heeft een klachtendossier aangaande de zorgaccommodaties waarvoor Milieukeur is aangevraagd of toegekend, waarin ten minste: <ul style="list-style-type: none"> - Een gedocumenteerde procedure voor registratie van klachten. - Een verplichte registratie, behandeling en afhandeling klachten over producten/diensten met Milieukeurlogo in directe relatie tot onderhavig certificatieschema. - Registratie van klachten binnen 2 werkdagen na binnenkomst . - Het noteren van de klacht met opvolgend nummer, datum, naam klager, korte omschrijving van de afhandeling incl. termijn, datum van afhandeling. - Het twee jaar bewaren van registraties. 	Toetsen aanwezigheid en naleving uitvoering procedure ^{a)}	Minor
2.2.4 Veranderingen zorgaccommodatie/ dienst	De Milieukeurhouder dient ter controle aan de CI zijn voornemen door te geven, dat hij de gecertificeerde zorgaccommodatie/dienst wil gaan veranderen, of andere veranderingen wil gaan doorvoeren die mogelijk betrekking hebben op de certificatievoorwaarden ^{b)} .	Waarneming (minimaal jaarlijkse hercontrole)	Minor

a) De CI heeft het recht naar aanleiding van een klacht een onafhankelijk onderzoek in te stellen.

b) De CI stelt vast of aanvullend onderzoek noodzakelijk is (zie: Handboek van SMK, Reglement Certificatiesystemen Milieukeur, artikel 7.4). Indien een verandering is doorgevoerd, die nog onderzocht moet worden, schort de CI de certificatie op. Indien een verandering in strijd is met de certificatievoorwaarden of buiten de reikwijdte van het certificatieschema valt, beëindigt, of schort de CI de certificatie op volgens de algemene procedure.

3. Eisen aan de certificatieprocedure

3.1 Handboek SMK en Raad voor Accreditatie

De algemene principes voor onderzoek en toezicht zijn beschreven in het Handboek van SMK. Deze principes gelden ook voor het certificatieschema Milieuthermometer zorgsector. De certificering wordt in overeenstemming met de norm EN 45011 verricht door een certificatie-instelling geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie voor het desbetreffende certificatieschema. De certificatie-instelling (CI) moet zich houden aan het Handboek van SMK en accreditatie van de Raad voor Accreditatie hebben (aangevraagd) voor het certificatieschema Milieuthermometer zorgsector voor wat betreft het gouden niveau, dat gekoppeld is aan Milieukeur, waarvoor zij een licentie met SMK moet hebben afgesloten. De certificatie-instelling dient zich aan te melden bij de Raad voor Accreditatie. Een kopie van de ontvangstbevestiging van de Raad voor Accreditatie van deze aanmelding dient de certificatie-instelling binnen een week na ontvangst naar SMK te sturen. De accreditatie dient binnen een jaar na aanmelding gerealiseerd te zijn. Indien deze termijn overschreden wordt, dient de certificatie-instelling dit met opgaaf van reden te melden bij SMK.

3.2 Onderzoeksmethode certificatie-instelling

Indien verwezen wordt naar een genormaliseerde onderzoeksmethode geldt de daarin aangegeven steekproefgrootte en wijze van bemonsteren. Indien de steekproefgrootte niet bekend is geldt in het algemeen een steekproef van twee, waarbij aan één monster de bepaling wordt verricht. De tweede dient als referentiemonster voor het geval de onderzoekresultaten vragen oproepen. Uit de rapportage moet blijken dat het monster representatief is voor het te certificeren product. Daartoe dient het monster te worden genomen door de CI of door een onafhankelijke onderzoeksinstelling onder toezicht van, of in opdracht van de CI. Als de interpretatie van het monster vragen oproept dan prevaleren de resultaten van het referentiemonster boven de resultaten van het eerste onderzoek.

Indien het onderzoek is gebaseerd op administratieve bescheiden van de aanvrager dan dient de steekproef in de tijd minstens een maand te bedragen.

Voor het behalen van Milieukeur (= het gouden niveau van de Milieuthermometer), dient een instelling altijd een initieel onderzoek te ondergaan. Daarna dient jaarlijks een controle-onderzoek plaats te vinden door de certificerende instelling. Onder het initieel onderzoek, dat uit meerdere deelonderzoeken kan bestaan, wordt verstaan het onderzoek voorafgaand aan de certificatie. Bij het initieel onderzoek dient de certificerende instelling vast te stellen dat aan alle eisen wordt voldaan. De controle vindt plaats d.m.v. technische dossiers, documenten, bedrijfsinspectie (visuele en fysieke controles) en controle op administratieve gegevens, bijvoorbeeld ten aanzien van inkoop. Bij jaarlijkse controle dient te worden aangetoond dat het nog steeds om dezelfde zorgaccommodatie gaat en wordt voor Milieukeur (= het gouden niveau van de Milieuthermometer) een bedrijfsinspectie (visuele en fysieke controles) uitgevoerd. Tevens dient in ieder geval het klachtendossier te worden beoordeeld (communicatie-eis 2.2.3).

Als een instelling meerdere gebouwen of vestigingen kent moet de centrale organisatie van deze instelling voor alle locaties aantonen dat aan alle eisen wordt voldaan. Niet alle locaties hoeven geïnspecteerd te worden, maar met behulp van de volgende formules kan de omvang van een steekproef worden bepaald om de visuele en fysieke controle uit te voeren, zoals vereist bij bepaalde milieuaspecten:

- initieel onderzoek: wortel van het aantal locaties¹
- jaarlijkse of tussentijdse controles: $0,6 * \text{wortel van het aantal locaties}^2$.

Uit de rapportage moet blijken dat de steekproef representatief is voor de te certificeren instelling. Daartoe dient een controle te worden gedaan door de onafhankelijke onderzoeksinstelling of op aanwijzing van deze onderzoeksinstelling. Bij jaarlijkse of tussentijdse controles dienen de te bezoeken locaties door de jaren heen te worden afgewisseld.

In bijlage 2 van het Handboek van SMK wordt onder *1 aangegeven waaraan een 'technisch dossier dat door de CI wordt onderzocht, dient te voldoen. Een 'technisch dossier' omvat bij voorkeur door derden uitgevoerd laboratoriumonderzoek en/of door derden gecontroleerde (door de fabrikant geregistreerde) gegevens over ontwerp, constructie, specificaties van materialen, certificaten van toeleveranciers etc. Voor kleur- en geurstoffen geldt dat een bevestiging van de toeleverancier dat aan de eis wordt voldaan, voldoende is.

Tussentijdse controle vindt plaats als binnengekomen klachten daartoe aanleiding geven.

3.3 Beoordelingsmethode certificatie-instelling

De Milieuthermometer is ingedeeld in drie niveaus, te weten brons, zilver en goud. Het gouden niveau is gekoppeld aan Milieukeur. De niveaus zijn als volgt vastgesteld:

- **Voor brons: voldoen aan alle verplichte criteria + 6 extra naar keuze**
- **Voor zilver: voldoen aan alle verplichte criteria + duurzaam inkopen + 11 extra naar keuze**
- **Voor goud: voldoen aan alle verplichte criteria + duurzaam inkopen + duurzaam bouwen (beleid) + milieujaarverslag + koelinstallatie + 18 extra naar keuze**
- **instellingen met een groenterrein ≥ 10 ha hebben als extra eis te voldoen aan 3 extra's boven het hierboven gestelde.**

De criteria zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Onderwerp	Aantal items	Aantal verplicht	Aantal extra
<i>milieumanagement</i>	7	6	1
<i>energie</i>	10	3	7
<i>water</i>	5	2	3
<i>afvalwater</i>	3	3	0
<i>bodem</i>	4	4	0
<i>lucht</i>	5	3	2

¹ Afronding naar boven

² Afronding naar boven
Milieuthermometer Zorg-s.1

<i>afval</i>	6	2	4
<i>hinder</i>	1	1	0
<i>gevaarlijke stoffen</i>	5	3	2
<i>catering</i>	7	2	5
<i>reiniging</i>	5	3	2
<i>vervoer</i>	7	3	4
<i>inkoopbeleid</i>	1	0	1
<i>verbouw/nieuwbouw</i>	3	0	3
<i>groenbeheer</i>	12	2	10
<i>papier</i>	4	1	3
<i>textiel</i>	7	4	3
Totaal	92	42	50

Voor het behalen van Milieukeur (= het gouden niveau van de Milieuthermometer), dient een instelling altijd een initieel onderzoek te ondergaan (zie paragraaf 3.2). Daarna dient jaarlijks een controle-onderzoek plaats te vinden door de certificerende instelling. Voor het behalen van het bronzen of zilveren niveau dat niet gekoppeld is aan Milieukeur dient een instelling eerst een initieel onderzoek te ondergaan (zie paragraaf 3.2). Vervolgens vindt na één en twee jaar na afgifte van het certificaat een controle-onderzoek plaats. Indien een instelling binnen 3 maanden na het behalen van het bronzen niveau van de Milieuthermometer het zilveren niveau wil behalen, kan worden volstaan met een aanvullend onderzoek. Bij het behalen van een ander niveau van de Milieuthermometer wordt het eerder afgegeven certificaat ingetrokken.

Bij jaarlijkse en tussentijdse controle is er sprake van een onvoldoende resultaat, als het onderzoeksresultaat in negatieve zin afwijkt van de eis. De eisen zijn onderverdeeld in drie niveaus, **minor**, **major** en **critical major**. Indien bij jaarlijkse en tussentijdse controle een **minor** tekortkoming is geconstateerd wordt een periode van maximaal 6 maanden overeengekomen voor het alsnog aanpassen van de situatie. Indien de certificaathouder na de overeengekomen periode niet aan de verplichtingen heeft voldaan, wordt het certificaat ingetrokken. Indien een **major** tekortkoming is geconstateerd wordt een periode van 1 maand overeengekomen voor het alsnog aanpassen van de situatie. Een **critical major** leidt tot directe intrekking van het certificaat en tot 1 jaar uitsluiting. In dit certificatieschema geldt een, bij jaarlijkse en tussentijdse controle, geconstateerde afwijking voor wat betreft de verplichte milieu-eisen als major. Een afwijking wat betreft de optionele milieu-eisen resulteert in het niet (meer) meetellen van deze eis voor het behalen van het bronzen, zilveren of gouden niveau van de Milieuthermometer. Dit kan er toe leiden dat een certificaat op een lager niveau wordt behaald of moet worden ingetrokken, tenzij binnen een periode van 3 maanden de situatie zodanig wordt aangepast dat weer aan de desbetreffende optionele milieu-eis wordt voldaan. Een afwijking voor wat betreft de eisen aan de communicatie geldt als minor. In dit certificatieschema zijn geen afwijkingen die als critical major gelden. De termijn voor het oplossen van de geconstateerde tekortkoming gaat in op de datum dat deze door de onderzoeker wordt vastgesteld.

3.4 Vakbekwaamheid certificatiepersoneel

De onderzoeker/warenonderzoeker moet aan de volgende eisen voldoen.

Opleiding: HBO in een technische richting. Kennis op het gebied van milieuonderzoek ten aanzien van eenheden waarin milieueffecten worden uitgedrukt. De kennis moet worden gestaafd door opleidingscertificaten dan wel door aangetoonde ervaring op het gebied van milieuonderzoek.

Ervaring: Ten minste twee jaar ervaring als warenonderzoeker, bijvoorbeeld in kwaliteitscontrole, laboratorium, productcertificatie, inspectieorganisaties enz.

De beslisser is niet betrokken bij de directe uitvoering van het certificatieonderzoek van de desbetreffende organisatie. De beslisser moet minimaal aan de volgende eisen voldoen:

Opleiding: Afgeronde opleiding op minimaal HBO-niveau in een technische richting of middels ervaring aantoonbaar op dit niveau functioneren. Kennis op het gebied van milieuonderzoek ten aanzien van eenheden waarin milieueffecten worden uitgedrukt. De kennis moet worden gestaafd door opleidingscertificaten dan wel door aangetoonde ervaring op het gebied van milieuonderzoek.

Ervaring: Minimaal twee jaar ervaring met certificatiwerkzaamheden.

De beslisser keurt de rapportage van het certificatieonderzoek en ondertekent deze. Door het goedkeuren en ondertekenen hiervan geeft hij/zij aan minimaal op hoofdlijnen kennis te hebben van de inhoud van het desbetreffende Milieukeurcertificatieschema.

De certificatie-instelling dient de gewenste vakbekwaamheidseisen te kunnen aantonen. Bij onduidelijkheden kan via SMK het College van Deskundigen worden geraadpleegd.

3.5 Het Milieukeurcertificaat

Het Milieukeurcertificaat wordt verstrekt door de CI en dient minimaal de volgende inhoud te bevatten:

_____ verklaart dat de zorgaccommodatie van _____
(naam certificatie-instelling) *(naam zorgaccommodatie)*

van _____
(naam en adres certificaathouder)

voldoet aan de eisen van het gouden niveau van het certificatieschema Milieuthermometer zorgsector, dat gekoppeld is aan Milieukeur en werd vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen Milieukeur non-food van SMK.

Van toepassing is het certificatieschema:

Code en volgnummer certificatieschema : MK.xxx/MTZ/GGZ.1

Certificaatgegevens:

Registratienummer : *(afkorting certificatie-instelling + uniek nummer, max. 10 posities)*

Afgiftedatum certificaat :

Geldigheid certificaat : *(onbepaald, tenzij de certificatie-instelling het certificaat intrekt)**

Ondertekening:

Plaats :

Handtekening :

Ondertekend door :

Actuele informatie over gecertificeerde producten en certificatieschema's staat gepubliceerd op www.smk.nl

**De certificatie-instelling is gerechtigd een geldigheidstermijn op te nemen.*

3.6 Informatie-uitwisseling met SMK

Minimaal jaarlijks vindt een overleg plaats tussen het College van Deskundigen van SMK en de certificatie-instellingen, waarbij de werking van het certificatieschema aan de orde wordt gesteld. De namen en adressen van de certificaathouders zullen door SMK worden gebruikt voor toezending van SMK Nieuws, toezending van eventuele wijzigingen in het certificatieschema en publicatie van certificaathouders en deelnemers op de website van SMK. SMK zal alle certificaathouders van het certificatieschema en de certificatie-instellingen met een licentie voor het certificatieschema op de hoogte brengen van wijzigingen in het certificatieschema.

Certificaathouders ontvangen wijzigingen in geldigheidstermijn of publicaties van herzieningen. Hiernaast worden alle wijzigingen en tussentijdse besluiten op de website van SMK (www.smk.nl) gepubliceerd.

De certificatie-instelling dient nieuwe certificaathouders binnen een maand na certificatie te melden bij SMK. Indien een certificatie-instelling verzuimt nieuwe certificaathouders aan SMK door te geven, kan SMK in het uiterste geval de licentie van de certificatie-instelling intrekken.

Indien een certificaathouder wordt afgemeld dient de certificatie-instelling dit binnen een maand door te geven aan SMK. Indien daarbij een sanctie is opgelegd zich gedurende een bepaalde periode niet meer te mogen aanmelden dan dient dit bij deze melding te worden aangegeven. De certificatie-instelling levert informatie over de certificaathouders en hun prestaties aan SMK ten behoeve van evaluaties. De exacte gegevens wat betreft prestaties kunnen per certificatieschema verschillen en zijn opgenomen in een aparte bijlage bij de licentie.

3.7 Calamiteiten

In het geval van calamiteiten en overmachtssituaties kan het College van Deskundigen non-food tijdelijk een ontheffing, met eventueel aanvullende voorwaarden, verstrekken om tijdelijk niet te voldoen aan één of meerdere verplichte criteria. De calamiteit en/of overmachtssituatie, inclusief de bijbehorende termijn voor de ontheffing, wordt ter besluitvorming voorgelegd aan het College van Deskundigen non-food van SMK.

3.8 Overgangstermijn

Een overgangstermijn kan worden ingesteld om bestaande certificaathouders de gelegenheid te geven de nieuwe eisen na herziening van het certificatieschema te implementeren. Binnen een overgangstermijn hebben certificaathouders de keus bij de audits uit te gaan van ofwel het voorgaande certificatieschema ofwel het vigerend certificatieschema. Nieuwe certificaathouders moeten altijd voldoen aan het geldende certificatieschema. Bij de eerstvolgende audit na beëindiging van de overgangstermijn moet worden voldaan aan de criteria uit het vigerende certificatieschema. Voor dit geïntegreerde certificatieschema geldt een overgangstermijn van een jaar.

Bijlage 1 NO_x emissiemetingen

type installatie	brandstof	datum vergunning	NO _x -eis (mg/m ³)	artikel	Toelichting en/of eventueel te stellen eis
stookinstallatie, niet in elektriciteitsbedrijf	gasvormige brandstoffen	vóór 29-5-87	150 ^(1,2,4,9)	17.1.b.1°	Bij een procesfornuis met een vuurhaardtemperatuur > 760°C kan een factor toegepast worden (art. 24.1). Bij luchtvoorverwarming (toegepast vóór 15-10-92) kan ook een factor toegepast worden (art. 24.2). Als deze beide gevallen zich in één stookinstallatie voordoen kan alleen de factor voor de vuurhaard-temperatuur worden toegepast (art. 24.6). De eis na correctie met een factor mag niet soepeler zijn dan 350 mg/m ³ (25.3). Bij niet-standaard aardgas (gestookt sinds vóór 15-10-92) kan een factor worden toegepast (art. 24.3). Correctie is toegestaan t/m 350 mg/m ³ (art. 25.3.b). Bij gebruik van in de inrichting gegenereerde gassen moet een factor worden toegepast (art. 24.5). Correctie is toegestaan t/m 500 mg/m ³ (art 25.3.a).
			70 ^(1,2)	17.1.b.2°	Deze eis geldt voor stookinstallaties met tv ≤ 10MW waarin de warmte wordt overgedragen aan water, stoom of thermische olie, als de branders op of na 1 mei 1998 zijn vervangen. Anders geldt 17.1.b.1°.
		op/na 15-9-91 tot 1-5-98	200 ^(3,5,7)	13.2.b	
		op/na 1-5-98	110/140 ⁽¹⁰⁾	13.2.c.1°	110 mg/m ³ indien geen luchtvoorverwarming wordt toegepast en de uittreedtemperatuur lager is dan 600°C. In de overige situaties geldt een NO _x -eis van 140 mg/m ³ (art. 13.2.c.2°).

¹ Deze eis geldt alleen voor stookinstallaties die na 1-1-89 nog ten minste 10.000 uren, herleid op uren bij een belasting van 100%, in gebruik zullen zijn.

² In bepaalde zeldzame gevallen geldt op grond van artikel 48a een afwijkende eis voor installaties met een tv tussen 50 en 75 MW. Zie hierover paragraaf 4.6.

³ Bij installaties met een thermisch vermogen < 2,5 MW (bovenwaarde), waarvoor vóór 1-5-98 vergunning is verleend, geldt deze eis niet, tenzij op of na 1-5-98 de branders zijn vervangen.

⁴ Bij installaties met een thermisch vermogen < 2,5 MW (bovenwaarde), waarvoor vóór 1-5-98 vergunning is verleend, geldt deze eis niet.

⁵ Indien bij een installatie met tv > 10 MW de branders na 15-10-92 zijn vervangen kan een strengere eis gesteld worden t/m 150 mg/m³ (art. 27.3.c).

⁶ Indien bij een installatie met tv ≤ 10 MW de branders na 15-10-92 zijn vervangen kan een strengere eis gesteld worden t/m 70 mg/m³, wanneer de overdracht van warmte geschiedt via water, stoom of thermische olie en 150 mg/m³ in de overige gevallen.

⁷ Als bij de actuele stand der techniek de stookinstallatie niet zodanig kan worden aangepast of verbouwd dat aan de NO_x -eis wordt voldaan, kan een minder strenge eis gesteld worden t/m 350 mg/m³ (art. 28.5 en 28.7). Deze eis komt m.i.v. 1-1-08 te vervallen als hij (art. 28.12) minder streng is dan 300 mg/m³ (tv < 500 MW) of minder streng dan 200 mg/m³ (tv ≥ 500 MW).

⁸ Bij het gecombineerd gebruik met aardgas wordt voor de berekening van de SO₂ -eis met de mengregel van artikel 9 een waarde van 35 mg/m³ voor aardgas gehanteerd (art. 17.4).

⁹ Het bevoegd gezag kan een minder strenge eis stellen dan krachtens art. 17.1.b. 1° jo art. 24, doch niet minder streng dan 500 mg/m³ (art. 28.9).

¹⁰ Bij toepassing van luchtvoorverwarming bij een installatie als bedoeld in art. 13.2.c.2° (eis 140 mg/m³) kan een minder strenge NO_x -eis gesteld worden indien dat gezien de stand der techniek onvermijdelijk is, maar niet minder streng dan 160 mg/m³ indien de uittreedtemperatuur lager is dan 600°C en 200 mg/m³ bij een uittreedtemperatuur ≥ 600°C (art. 28.5, 28.6 en 28.8).

Bijlage 2 Vervoersmaatregelen

Mogelijke maatregelen mobiliteitsplan met betrekking tot woon-werkverkeer, goederenvervoer en zakelijk vervoer

Woon-werkverkeer

fiets

- Werknemers die wonen binnen een straal van 7.5 km. van hun werk, krijgen alleen een fietsvergoeding dan wel een vergoeding op basis van kosten openbaar vervoer aangeboden;
- Werknemers wordt de mogelijkheid geboden tot belastingvrije aanschaf van fiets en accessoires;
- Werknemers wordt de mogelijkheid aangeboden om belastingvrij een vouwfiets aan te schaffen ten behoeve van voor- en natransport;
- Het stallen van een fiets ten behoeve van voor- en natransport vergoeden;
- Deelname aan een collectieve fietsverzekering wordt aangeboden;
- Werknemers worden beloond voor het aantal fietskilometers dat zij afleggen door de instelling van een [fietsbeloningssysteem](#);
- Gebruik de [fietsrouteplanner](#).

fietsvoorzieningen op het werk

- Een veilige, goed toegankelijke fietsenstalling is aanwezig voor werknemers;
- Bij de fietsenstalling zijn lockers, douches en omkleedruimte(n) aanwezig;
- Bij het bedrijf zijn reparatievoorzieningen (pomp, bandenplakspullen etc.) aanwezig;

OV

- Werknemers ontvangen reiskostenvergoeding OV;
- Werknemers wordt de mogelijkheid geboden tot belastingvrije aanschaf van een OV-abonnement;
- Wanneer (hoogwaardig) openbaar vervoer verder is gelegen, wordt aanvullend vervoer aangeboden
- Alle medewerkers krijgen een persoonlijk openbaar vervoersreisadvies;
- Halte-informatie is in het bedrijf (bijvoorbeeld bij de receptie) aanwezig;

auto

- Medewerkers worden middels postcode gematcht op mogelijkheden tot carpoolen;
- Medewerkers worden middels postcode gematcht op mogelijkheden tot Vanpoolen;
- Medewerkers die carpoolen krijgen een aantrekkelijke reiskostenvergoeding en thuiskomstgarantie;
- Voor carpoolauto's worden de aantrekkelijkste parkeerplaatsen gereserveerd;
- Medewerkers wordt gebruikmaking van parkeerplaatsen op eigen terrein in rekening gebracht;
- Medewerkers volgen een rijstijltraining Het Nieuwe Rijden;
- Stimuleer gebruik van A en B gelabelde auto's zie info VROM oa brandstof verbruiksboekje en vraag en antwoord over roetfilters, de pagina van milieudefensie of de [ANWB-lijst met auto's met roetfilters](#);

ICT

- De OV-planner wordt op intranet geplaatst;
- Moderne technieken worden ingezet om mobiliteit te beperken (teleconferentie, videoconferentie etc.);
- Medewerkers krijgen een belastingvergoeding voor het inrichten van de werkplek thuis.
- Werknemers wordt de mogelijkheid geboden tot belastingvrije aanschaf van een computer;
- Medewerkers worden in de gelegenheid gesteld om thuis in te loggen op het netwerk van de werkgever; zie www.telewerkforum.nl;
- Carpooldatabase is aanwezig zodat medewerkers middels postcode kunnen worden gematcht op de mogelijkheden tot carpoolen/Vanpoolen);

Overige maatregelen

- Dichter bij het werk gaan wonen wordt beloond;
- Bedrijven met meerdere vestigingen bieden medewerkers de gelegenheid om te werken op de dichtstbijzijnde vestiging;
- Werknemers hebben de mogelijkheid om flexibel te werken (bijvoorbeeld 4 x 9 uur in plaats van 5 x 8);
- Aandacht wordt gegeven (begeleiding medewerker, overleg met het stadsdeel/gemeente, shuttlebusje) aan de sociale veiligheid in de openbare ruimte (fietsroutes, ov-route, station etc.);
- De genomen maatregelen op het gebied van mobiliteitsbeperking worden gecommuniceerd op intranet of/en anderszins zodat de medewerkers optimaal geïnformeerd zijn over de mogelijkheden om mobiliteit te beperken.

Voor belastingmaatregelen zie 'Vervoer en Fiscus' uitgave van VM2, de Vereniging Mobiliteitsmanagement of www.belastingdienst.nl

Zakelijk vervoer

voorkomen

- Stimuleren en faciliteren videoconferencing;
- Digitalisering

fiets

- Er zijn bedrijfsfietsen beschikbaar
- Gebruik de [fietsrouteplanner](#).
- Gebruik [OVfiets](#).
- Ten behoeve van pech onderweg contract sluiten met een mobiele fietsreparatieservice.

OV

- Maak voor planning van zakelijke reizen de site www.9292OV.nl bekend
- Werknemers wordt gebruikmaking van mobilitykaarten (www.mobilitymixx.nl) of NS-Businesskaarten aangeboden.
- Er wordt een OV-ticketautomaat geplaatst in het bedrijf.
- Gebruikmaking van (trein-)taxi als aanvullend vervoer op OV wordt vergoed.
- Gebruikmaking van OV-fiets als aanvullend vervoer op OV wordt vergoed.
- Reizen kleiner dan bijv. 500 kilometer worden per trein ipv per vliegtuig afgelegd
- Vergaderingen buiten de deur worden afgesproken op plaatsen die goed met OV bereikbaar zijn
- Stel eisen aan inhuur krachten en adviesbureaus over gebruik van OV

auto

- Er zijn poolauto's beschikbaar;
- Er zijn A en B gelabelde en/of hybride en/of elektrische poolauto's beschikbaar (zie www.platformschonevoertuigen.nl of www.vrom.nl voor o.a. brandstof verbruiksboekje en vraag en antwoord over roetfilters).
- Er wordt een contract gesloten met een autoverhuurbedrijf voor het gebruik van een A en B gelabelde en/of hybride en/of elektrische auto.
- Compenseer het noodzakelijke auto en vlieg verkeer met aanplant bomen (zie www.klimaatneutraal.nl).
- Auto's voorzien van stille banden.

leasebeleid/ bedrijfsauto's

- De keuzemogelijkheden van lease-/bedrijfsauto's worden medebepaald door het soort brandstof, het verbruik en de luchtmissies. Gebruik hybride of elektrische auto's of A en B gelabelde auto's en zo min mogelijk diesel auto's. Zie ook het Brandstofverbruiksboekje van VROM.
- Rijders van een lease auto mogen ook met OV reizen www.milieudedefensie.nl/verkeer
- Bij lease-auto's en bedrijfsauto's wordt maandelijks gecontroleerd of de banden op de juiste spanning staan.
- Gebruikers van lease-auto's, bedrijfsauto's volgen een rijstijltraining Het Nieuwe Rijden (HNR)
- Er worden mobiliteitsbudgetten toegekend aan werknemers zodat per rit gekozen kan worden voor de meest geschikte modaliteit (OV, fiets of auto) (zie www.mobilitymixx.nl).

overig

- Er zijn elektrische scooters beschikbaar (zie www.twee.info).
- Compenseer noodzakelijk vliegverkeer met de aanplant van bomen. Zie www.greenseat.nl, www.treesfortravel.nl, www.klimaatneutraal.nl of www.co2markt.eu

Bezoekersverkeer

- Er is een diefstalbestendige fietsparkeervoorziening voor bezoekers aanwezig (zie Leidraad fiets-parkeren op de website van CROW).
- Ten behoeve van bezoekers wordt op briefpapier, op de website etc. helder omschreven op welke wijze het bedrijf bereikbaar is per openbaar vervoer (routeomschrijving, kaartje, link [fietsrouteplanner](#));
- Bezoekers wordt een (trein-)taxi dan wel shuttlebus beschikbaar gesteld wanneer (hoogwaardig) vervoer verder gelegen is.
- Halte-informatie voor OV is in het bedrijf (bijvoorbeeld bij de receptie) aanwezig.

Goederenvervoer

- Chauffeurs van vrachtwagens volgen een rijstijltraining Het Nieuwe Rijden.
- Bij vrachtwagens wordt maandelijks gecontroleerd of de banden op de juiste spanning staan;
- De keuze van het type vrachtwagens wordt medebepaald door het soort brandstof, het verbruik en de luchtmissies Euro 4, Euro 5 of aardgas.
- Uitvoeren van TMSscan voor betere logistiek, efficiëntie en modalshift. Mogelijke maatregelen daaruit zijn:
 - Bij transport van goederen over de weg wordt haalbaarheid van alternatief vervoer over water of spoor onderzocht;
 - Vrachtwagens (bijvoorbeeld perscontainers) worden maximaal beladen zowel op de heen- als terugweg;
 - Invoeren ritplanningssysteem
 - Invoeren routeplanningssysteem
 - Invoeren boordcomputers
 - Inzet grotere wagens
 - Inzet lichtere wagens
 - Directe beleving zonder tussenopslag
 - Bundelen kleine vervoersstromen
 - Geografische clustering met leverdagen

Bijlage 3 Format milieu-actieplan

In dit plan zijn de milieudoelstellingen voor [jaar] opgenomen. De doelstellingen vloeien voort uit de managementreview over het voorgaande jaar, interne en externe audits, meldingen, vergunningsverplichtingen en overige bevindingen.

Doelstelling 1

Onderwerp:
Doelstelling:
Prestatie-indicator:
Eindverantwoordelijke:
Betrokkenen:
Middelen:
Tijdspad:

Doelstelling 2

Onderwerp:
Doelstelling:
Prestatie-indicator:
Eindverantwoordelijke:
Betrokkenen:
Middelen:
Tijdspad:

Doelstelling 3

Onderwerp:
Doelstelling:
Prestatie-indicator:
Eindverantwoordelijke:
Betrokkenen:
Middelen:
Tijdspad:

Opgesteld door:
Datum:
Handtekening directie instelling:

Bijlage 4 Energiemaatregelen Infomil voor verzorgingshuizen

Bron www.infomil.nl; 19 januari 2011

Inkoop /voorraadbeheer

- Benut optimaal de ICT capaciteit in datacenters
- Koop energie efficiënte ICT apparatuur

Isolatie/tochtwering

- isoleer appendages
- isoleren spouwmuur
- isoleren plat dak
- isoleren van leidingen

Koelen

- Realiseer koeling door koude buitenlucht te gebruiken
- Zonwering voor gekoelde ruimten
- Goede luchtstroming langs condensor
- Toepassen warmte- en /of koudeopslag in de bodem
- Realiseer koude en warme gangen
- Verhoog de koeltemperatuur van de lucht

Mechanisatie/automatisering

- pas follow-me printen toe
- activeer power management op ICT apparatuur

Monitoren / meten / rapporteren

- registratie en monitoring van energie
- meet het energieverbruik van de overhead

Procesoptimalisatie

- verhoog rendement installaties in datacenter

Ventileren

- frequentieregelde pomp plaatsen
- warmteterugwinning uit ventilatielucht
- automatische schuifdeuren in ene koudere periode juist schakelen
- Kierdichting verbeteren
- Voorkom obstakels in de luchtstromen

Verlichting

Milieuthermometer Zorg-s.1

1 april 2012–1 april 2015 (MK72)

Pagina 45 van 46

- Schakel buitenverlichting op daglicht- en bewegingssensor
- Toepassen van hoogfrequent verlichting
- Vervang gloeilampen door spaarlampen
- Ruimte leeg: licht uit door sensor

Verwarmen

- Nachttemperatuur niet te hoog
- Weerafhankelijke regelen van de cv-ketel
- Weerafhankelijk regelen van de cv groepen
- Energiezuinige HR ketel plaatsen
- Afwijken gebruik: eigen cv-groep
- Aparte ketel voor warm water
- Kies voor gasgestookte apparatuur in de keuken
- Gebruik waterbesparende douchekop of doorstroombegrenzer
- Lucht in ruimte met hoge vochtproductie efficiënt drogen
- Toepassen warmte- en/of koudeopslag in de bodem
- Oefenbad na gebruik afdekken
- ZLTV (Zeer lage temperatuur Verwarming) toepassen
- Stookgrens (juist) instellen